

застосування непрямих методів та контролю приросту активів. Однак, таке декларування має стосуватися усіх суб'єктів-платників податку, а не лише тих, хто скористається процедурою легалізації.

Нормативна база легалізації доходів громадян на даний час відсутня.

Реалізація процедури легалізації потребуватиме змін не лише до Податкового кодексу України, але і до Кримінально-процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 "Про державне мито", Закону України "Про банки і банківську діяльність", Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", Закону України "Про приватизацію державного майна", що мають забезпечувати права та гарантії суб'єкту легалізації.

Висновки. Проведення легалізації доходів юридичних та фізичних осіб сприятиме залученню інвестицій, створенню цивілізованих умов реалізації в Україні права на підприємницьку діяльність, поверненню доходів громадян і юридичних осіб у правове поле, зниженню злочинності, корупції і відповідному зменшенню тіньового сектору економіки.

Література

1. Соловьев И.Н. О противодействии легализации доходов, полученных преступным путем / И.Н. Соловьев // Ежемесячный журнал Федеральной налоговой службы РФ «Налоговый вестник». – № 4. – 2005.
2. Барановський О. Проблеми власності та легалізації капіталів і доходів в Україні / О. Барановський // Національна безпека і оборона. – 2004. – № 2. – С. 2–13.
3. Барановський О. Проблеми власності та легалізації капіталів і доходів в Україні / О. Барановський // Національна безпека і оборона. – 2004. – № 2. – С. 16.
4. Проблеми перерозподілу власності та легалізації тіньових капіталів в Україні: Матеріали до Фахової дискусії. – К. : Центр Разумкова, 2004. – С. 30–31.

Надійшла 25.10.2011

УДК 330.131.7

Ю. О. ПЛОНСЬКА

Одеський національний політехнічний університет

РОЗРОБКА АЛГОРИТМУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті обґрунтовано необхідність врахування стадії життєвого циклу підприємства у процесі управління ризиками підприємства. Представлено алгоритм управління ризиками промислового підприємства з урахуванням стадії життєвого циклу, на якій воно перебуває.

In the paper necessity of including the analysis of the enterprise life cycle in process of risk management at the enterprise is proved. The stages of algorithm of management of the risks are offered.

Ключові слова: управління ризиками, алгоритм, процес, життєвий цикл підприємства.

Постановка проблеми. Кожне підприємство у процесі здійснення своєї діяльності стикається з різноманітними ризиками, тому для ефективного розвитку підприємства, досягнення ним запланованих цілей, а також для збереження економічної стійкості підприємства ризиками необхідно управляти. Зміст управління ризиками підприємства полягає у ідентифікації його критичних ризиків, їхній оцінці, у виборі та реалізації методів їхнього зниження чи усунення.

Здійснюючи управління ризиками підприємства, необхідно керуватися, у першу чергу, принципом корисності, суть якого у тому, що можливість використання обраного методу управління повинна бути порівнянною з корисністю отриманих результатів та коштами, необхідними для здійснення заходів з управління. Підприємство стикається з великою різноманітністю ризиків, і немає необхідності їх всі контролювати, оскільки це потребує значних зусиль та коштів, та й врахувати всі ризики неможливо. Саме знання стадії життєвого циклу, на якій знаходиться підприємство надає чимало корисної інформації про типові проблеми, типові ризики, заходи щодо недопущення та нейтралізації криз, інструменти оптимізації діяльності тощо, що є характерними для цієї стадії [1]. Знання етапів життєвого циклу дозволяє з високою вірогідністю прогнозувати розвиток підприємства, а також визначати критичні точки розвитку, в яких зростає рівень ризику. Виходячи з цього, пропонуємо управляти ризиками промислового підприємства, виходячи зі стадії життєвого циклу, на якій воно перебуває.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз зарубіжних і вітчизняних джерел показав наявність досить одноставного підходу щодо змісту процесу управління ризиками. Більшість науковців виділяють наступні етапи процесу управління ризиками: ідентифікація ризиків, кількісна і якісна оцінка ідентифікованих ризиків, вибір та реалізація методів впливу на ризик. Етап контролю за реалізацією управління ризиками та оцінка результатів управління [2], на думку автора, також має бути невід'ємною

складовою процесу управління ризиками. З іншого боку, огляд літератури з управління ризиками показав недостатність детальних прикладних розробок, які б стали базою для впровадження процесу управління ризиками на вітчизняних підприємствах.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є розробка алгоритму управління ризиками промислового підприємства з урахуванням стадії життєвого циклу підприємства, на якій воно перебуває.

Виклад основного матеріалу. Алгоритм управління ризиками – це точно визначена послідовність дій з перетворення даних про можливі негативні ситуації та наслідки у комплекс заходів, що сприяє зниженню рівня впливу ризиків, тим самим забезпечуючи ефективну діяльність підприємства та можливість досягнення ним поставлених цілей [5].

Нижче на рис.1 представлений алгоритм з управління ризиками з урахуванням стадії життєвого циклу.

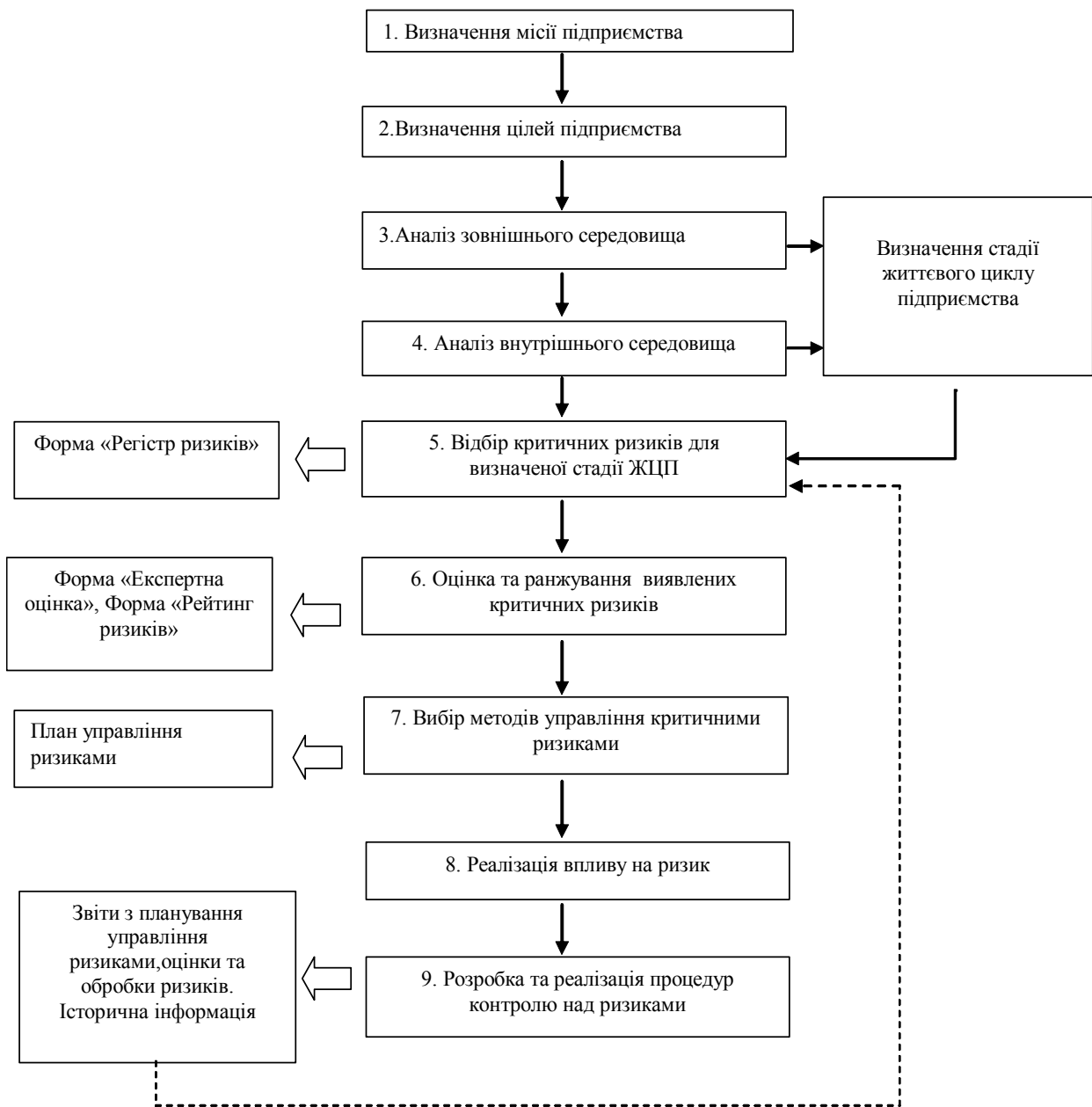

Рис. 1. Алгоритм управління ризиками з урахуванням стадії життєвого циклу підприємства

Операціям 5–9 на рис. 1 відповідають документи, в яких рекомендовано заносити результати здійснення відповідної операції. Розглянемо детальніше операції, з яких складається алгоритм управління ризиками суднобудівного підприємства та зміст відповідних форм, що рекомендуються до заповнення.

1. Визначення місії підприємства. Чітко сформульована місія підприємства є основою організації цільового управління діяльністю підприємства.

2. Визначення цілей підприємства. В свою чергу, від цілей підприємства залежить наявність тих чи

інших видів ризиків. Управління ризиком, що не пов'язаний з цілями підприємства не є доцільним. Цілі повинні бути чіткими конкретизованими та порівнянними з ризиком.

3. Оцінка і аналіз зовнішнього середовища передбачає визначення стадії життєвого циклу продукції, технології, галузі, вивчення державної політики, оцінку ємності ринку та тенденцій його розвитку, дослідження рівня конкурентоздатності підприємства, його продукції та ін. [3].

4. Аналіз внутрішнього середовища передбачає вивчення кадрового складу підприємства, рівня менеджменту, аналіз собівартості та визначення причин відхилення від планової величини, вивчення виробничих потужностей і аналіз фінансового стану підприємства. Результати аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства дозволять ідентифікувати стадію його життєвого циклу [3].

5. Відбір критичних ризиків для визначеної стадії ЖЦП передбачає формулювання ризиків у термінах: умови та наслідки, фіксування контексту ризиків. Для визначення ризиків, що є характерними для відповідної стадії життєвого циклу підприємства, рекомендуємо використовувати наступні розробки вітчизняних вчених [1, 4]. Доцільним є заповнення спеціальної форми «Регістр ризиків», що буде містити необхідну інформацію за кожним ідентифікованим ризиком.

6. Оцінка і ранжування виявлених критичних ризиків передбачає оцінку ймовірності ризику, розмір впливу та часового інтервалу впливу. На основі проведеної оцінки ступеню впливу ризику складається рейтинг ризиків. Оцінка проводиться як спеціалістами функціональних підрозділів і комітету управління ризиками, так і незалежними експертами, якщо необхідно.

7. Вибір методів управління критичними ризиками – на основі проведеної ідентифікації, оцінки та ранжування ризиків обираються доцільні заходи, націлені на зниження рівня ризику до прийняттого. Призначаються особи, відповідальні за здійснення обробки ризиків. Результати заносяться у план управління ризиками, представлений на рис. 2.

8. Реалізація впливу на ризик – здійснюється безпосередній вплив на ризики через заплановані заходи з управління ризиками.

9. Розробка та реалізація процедур контролю за управлінням ризиками. Ефективний контроль за реалізацією процесу управління ризиками сприятиме зростанню поінформованості про випадки безрезультатності дій з обробки ризиків та про те, які ризики погрожують стати фактичними проблемами для підприємства. Дана інформація повинна швидко надходити до комітету управління ризиками (або до ризик-менеджеру), щоб врахувати недоліки у здійсненому процесі управління ризиками та вчасно попередити загрозу настання ризикових подій у майбутньому. Ефективність контролю безпосередньо залежить від спеціалістів функціональних та виробничих підрозділів, так як вони перші отримують ознаки того, що діяльність з управління ризиками не приносить бажаного результату. У процесі планування управління ризиками комітет з управління ризиками повинен розробити систему показників, що є ключовим елементом при здійсненні контролю, так як дозволяє визначити ефективність здійснених дій з управління ризиками.

Алгоритм управління ризиками підприємства доповнюється планом управління ризиками. Під планом управління ризиками розуміємо не послідовний перелік превентивних заходів, а структуру самого процесу управління; опис того, як ідентифікація ризиків, їхня оцінка та обробка, а також контроль усіх дій будуть виконуватися [5]. На рис. 2 представлена сукупність розділів, з яких повинен складатися план управління ризиками підприємства.

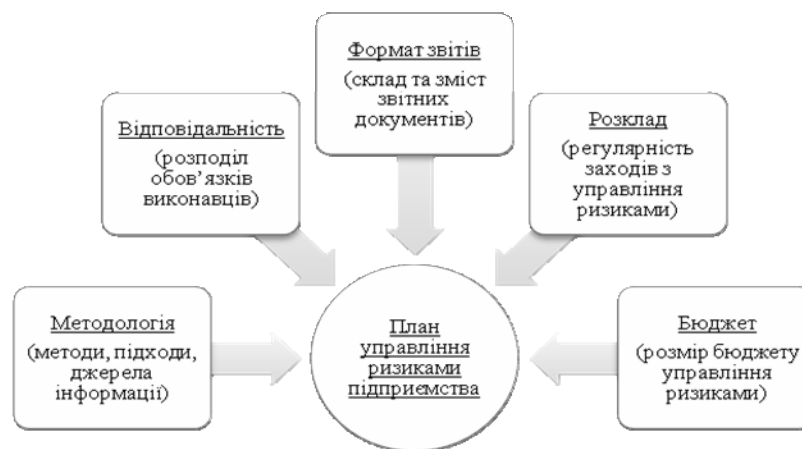

Рис. 2. План управління ризиками підприємства [складено з джерела 5]

Як бачимо, план управління ризиками підприємства повинен містити інформацію про використовувану методологію, розподіл відповідальності серед спеціалістів, що залучені до процесу управління ризиками, опис формату звітів, розклад заходів з управління ризиками, величину бюджету, що

спрямовується на управління ризиками підприємства. Тобто план управління ризиками за своїм змістом повинен доповнювати алгоритм управління ризиками.

Висновки з даного дослідження. Використання запропонованого алгоритму управління ризиками, доповненого планом управління ризиками, дозволить підвищити ефективність управління ризиками на вітчизняних підприємствах. Врахування стадії життєвого циклу підприємства у процесі управління ризиками дозволить зосередити зусилля на управлінні найбільш вагомими ризиками, що відповідає принципу корисності. Площиною для подальших досліджень є розробка детальних рекомендацій щодо відбору ризиків, відповідних кожній стадії життєвого циклу підприємства.

Література

1. Домбровський В.С. Фаза життєвого циклу підприємства як важливе джерело інформації при попередженні криз / В.С. Домбровський, О.І. Пластун // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. – Суми : ДВНЗ "Українська академія банківської справи" НБУ, 2009.
2. Лапуста М.Г. Риски в предпринимательской деятельности / М.Г. Лапуста, Л.Г. Шаршукова. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 224 с.
3. Хаджинова О.В. Формування інноваційної стратегії в системі антикризового управління підприємством / О.В. Хаджинова, О.Ю. Мінц // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2010. – С. 206–209.
4. Скібіцький О.М. Антикризовий менеджмент : [навч. посібник] / Скібіцький О.М. – К. : Центр учбової літератури, 2009 – 568 с.
5. Артамонов А.А. Функции Управления рисками в процессе реализации инвестиционных строительных проектов : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. эконом. наук. / А.А. Артамонов. – СПб., 2003.

Надійшла 23.10.2011

УДК 339.137.2

В. М. ПОСТОРОНКО
Хмельницький національний університет

ПОНЯТТЯ ТА КАТЕГОРІЙНИЙ АПАРАТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОБЛЕМАТИКА ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ

У статті досліджуються проблеми формування понятійного апарату конкурентоспроможності підприємства, описуються різноманітні підходи науковців до визначення цього поняття, аналізуються фактори, що забезпечують конкурентну перевагу підприємства, формується комплексне уявлення про диференціацію поняття та його похідних.

The article investigates competitiveness problems for instrument concept forming, describes the different approaches of scientists in the determination of the term, analyzes the factors which provide competitive advantage forms a complex understanding of the concept of differentiation and its derivatives.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентоспроможність підприємства, конкурентні переваги.

На сьогоднішній день конкурентоспроможність підприємства є дуже важливою, оскільки внаслідок світових інтеграційних процесів наявність конкурентних переваг стала визначальною для благоустрою країни в цілому. Нові тенденції у розвитку світової економіки надали конкуренції міжнародний характер. Що ж стосується України, якщо на вітчизняному ринку підприємства ще можуть конкурувати, то на міжнародному – продукція нашої країни залишається неконкурентоспроможною.

Метою написання цієї статті було визначити головні теоретичні аспекти дефініції «конкурентоспроможність підприємства» та сформулювати авторський погляд на цю категорію.

Різнманітність публікацій присвячених питанням конкурентоспроможності підприємства та управління нею відображає об'єктивну складність предмета наукового дослідження. Остання пояснюється тим, що конкурентоспроможність визначається безліччю факторів, передусім споживчими властивостями товарів, мірою їх конкурентної підтримки, характеристиками цільових ринків, поведінкою споживачів, потенціалом і ресурсами підприємства тощо.

При проведенню аналізу публікацій у сфері конкурентоспроможності підприємств виявилось, що кожен автор залежно від цілей і завдань дослідження, досліджуваних аспектів конкретних об'єктів, вимог суб'єктів ринкових відносин дає своє визначення конкурентоспроможності підприємства. Розглянемо деякі визначення конкурентоспроможності, що дають різні автори (табл. 1).

Загалом, конкурентоспроможність – це сукупність споживчих властивостей товару, яка забезпечує його здатність конкурувати з аналогами на конкретному ринку в певний період часу [2, с. 32]. Ми можемо доповнити дане визначення конкурентоспроможності тим, що це складна властивість, яка характеризує